

Cuvânt înainte

Această gramatică a limbii italiene se concentrează în jurul a două părți, fiecare răspunzând unor nevoi complementare.

Într-o primă parte, **o gramatică fundamentală** expune punctele esențiale legate de grupul nominal și de grupul verbal.

Modul de expunere permite astfel:

- înțelegerea conceptelor de bază ale sistemului gramatical italian;
- fixarea unor noțiuni gramaticale;
- verificarea regulilor de formare sau de folosire.

A doua parte, un **dicționar gramatical**, accesibil prin intermediul limbii române și al limbii italiene, vizează practica limbii.

Constituită din articole sintetice ușor de consultat, permite dobândirea reflexelor pentru o mai bună stăpânire a:

- diferitelor mecanisme gramaticale ale limbii;
- celor mai importante funcții ale comunicării;
- dificultăților frecvente de traducere și a nuanțelor.

Originalitatea lucrării constă în același timp într-o abordare încrucișată a fenomenelor gramaticale, în care o mare importanță este acordată reflecției asupra limbii.

Aceste două părți conțin numeroase **exerciții**, însoțite de **cheia exercițiilor**, pentru fixarea cunoștințelor.

La sfârșitul lucrării, un **index** facilitează găsirea informațiilor.

SUBSTANTIVUL

Substantivul poate fi de genul masculin sau feminin. Variază în număr.

Unele adjective sau unele verbe pot fi substantivizate, adică pot avea aceleași funcții ca substantivul și pot fi precedate de un determinant:

l'assurdo absurdul

il bere e il mangiare băutura și mâncarea

Infinitiv cu valoare de substantiv, a se vedea 234 ◀

12 Mărcile genului

1. Sunt în general de genul masculin:

▶ substantivele care se termină în -o:

il cielo, il giardino, il libro, il ragazzo, il treno...

cerul, grădina, cartea, băiatul, trenul...

{ Excepții: *la mano* (mâna) și substantivele prescurtate în -o, precum *la radio, la foto, l'auto* etc.

▶ substantivele terminate în consoană, în special de origine străină, dar făcând parte din vocabularul limbii italiene:

il bar, il film, lo sport, il tram...

barul, filmul, sportul, tramvaiul...

2. Sunt, în general, de genul feminin:

▶ substantivele care se termină în -a:

la casa, la finestra, la mela, la ragazza, la testa...

casa, fereastra, mărul, fata, capul...

Cuvinte de genul masculin care se termină în -a, a se vedea 165 ◀

▶ substantivele în -î:

la crisi, l'oasi, la metropoli, la tesi...

criza, oaza, metropola, teza...

) Excepție: *il brindisi* (toastul), care este de genul masculin.

▶ substantivele în -tà și -tù:

la bontà, la libertà, la novità, la gioventù, la virtù...

bunătatea, libertatea, noutatea, tinerețea, virtutea...

3. Substantivele în -e pot fi de genul masculin sau feminin

il bicchiere, la chiave, il limone, il ponte, la stazione...

sticla, cheia, lămâia, podul, stația...

Se impune, deci, o examinare atentă a articolului (sau a oricărui determinant) pentru a stabili dacă substantivul este de genul masculin sau feminin, cu atât mai mult cu cât unele substantive nu au același gen în limba italiană și în română.

Genul substantivului, a se vedea 227 ◀

2. Substantivele care își schimbă parțial forma la feminin

<i>cane</i> → <i>cagna</i>	câine, cățea	<i>re</i> → <i>regina</i>	rege, regină
<i>dio</i> → <i>dea</i>	zeu, zeiță	<i>stregone</i> → <i>strega</i>	vrăjitor, vrăjitoare
<i>eroe</i> → <i>eroina</i>	erou, eroină	<i>zar</i> → <i>zarina</i>	țar, țarină
<i>gallo</i> → <i>gallina</i>	cocoș, găină		

3. Substantivele care își schimbă complet forma la feminin

<i>bue</i> → <i>mucca</i>	bou, vacă	<i>marito</i> → <i>moglie</i>	soț, soție
<i>celibe</i> → <i>nubile</i>	celibatar, celibatară	<i>maschio</i> → <i>femmina</i>	mascul, femelă
<i>frate</i> → <i>suora</i>	călugăr, călugăriță	<i>montone</i> → <i>pecora</i>	berbec, oaie
<i>fratello</i> → <i>sorella</i>	frate, soră	<i>padre</i> → <i>madre</i>	tată, mamă
<i>genero</i> → <i>nuora</i>	ginere, noră	<i>scapolo</i> → <i>zittela</i>	burlac, burlăciță
<i>maiale</i> → <i>scrofa</i>	porc, scroafă	<i>uomo</i> → <i>donna</i>	bărbat, femeie

4. Substantivele cu aceeași formă la masculin și feminin

Unele substantive au o formă comună la masculin și feminin. Distincția este posibilă doar cu ajutorul determinantului care însoțește substantivul:

<i>il / la cantante</i> cântărețul / cântăreața	<i>il / la colpevole</i> vinovatul / vinovata
<i>il / la collega</i> colegul / colega	<i>il / la giornalista</i> jurnalistul / jurnalista

• Pentru multe substantive care denumesc animale și care au doar o formă pentru masculin și feminin, se recurge la *maschio* și *femmina* (mascul și femelă):

la tigre maschio → *la tigre femmina* tigrul, tigroaica

• Unele substantive care denumesc inanimat, omonime, au aceeași formă, însă au un sens complet diferit; sunt diferențiate după gen:

il capitale / la capitale capitalul / capitala

il fine / la fine scopul / sfârșitul

il fronte / la fronte frontul / fruntea

14 Formarea pluralului substantivelor

1. Pluralul regulat al substantivelor

Substantivele în **-o**, masculine, și substantivele în **-e** (masculine și feminine) fac pluralul în **-i**.

Substantivele în **-a**, feminine, fac pluralul în **-e**.

	singular	plural	
masculin	-o	-j	<i>libro – libri</i>
feminin	-a	-e	<i>casa – case</i>
masculin sau feminin	-e	-i	<i>ponte – ponti</i> <i>notte – notti</i>

La mano (mâna), singurul substantiv feminin în **-o**, are pluralul **le mani**. Cât despre substantivele prescurtate în **-o**, precum *foto*, *radio*, *auto*, *dinamo*, acestea sunt invariabile (a se vedea paragraful 15).

2. Particularități fonetice și ortografice

► **Substantive în -co, -go și -ca, -ga**

Majoritatea substantivelor de acest fel primesc un **h** la plural pentru a păstra pronunția guturală:

16 Substantive cu terminație neregulată

► Substantive masculine în -a

Unele substantive masculine care derivă din limba greacă se termină în -a, dar pluralul este, în mod regulat, în -i:

il poeta → *i poeti* poeții   *il problema* → *i problemi* problemele

► Substantive masculine și feminine în -ista

Substantivele care se termină în -ista au o singură formă la singular, dar două forme la plural: -i pentru masculin și -e pentru feminin.

il / la musicista → *i musicisti / le musiciste* muzicienii/ muzicienele

A se vedea și Substantive în -ista **245**

Plural neregulat **279**

Substantive colective **317**

Substantive compuse **320**

Substantive proprii **318** ◀

Exersați!

6. Transformați la feminin:

a. Il signore distinto – b. Il poeta famoso – c. Il dottore in medicina – d. Lo scultore del Settecento – e. Il fratello gemello – f. L'uomo elegante – g. Il marito esemplare – h. Il padre affettuoso – i. Il re d'Inghilterra – j. Lo studente e il suo professore.

7. Transformați la plural:

a. Il tavolo – b. La sedia – c. Il giornale – d. La chiave – e. La situazione – f. Il discorso – g. La città – h. Lo sport – i. Il lago – j. La crisi – k. Il té – l. L'aperitivo – m. La nazionalità – n. Il giorno – o. La nave – p. Il mese – q. La banca – r. Il camion – s. Il giornalista – t. La giornalista.

(prepoziție)

Folosirea generală a prepoziției a.

A se vedea Întrebuințări ale prepozițiilor simple 77 ◀

164

Valori și întrebuințări diferite ale prepoziției a

1. a

▶ Cu verbe de mișcare urmate de un infinitiv:

Stasera vado a vedere l'ultimo film di Nanni Moretti.

În seara asta voi merge să văd ultimul film de Nanni Moretti.

▶ Cu unele locuțiuni prepoziționale:

a	∅
<u>davanti a</u> <i>Si rende ridicolo davanti a tutti.</i>	Se ridiculizează în fața tuturor.
<u>insieme a</u> <i>Ho viaggiato insieme a lui.</i>	Am călătorit cu el / în compania lui.
<u>oltre a</u> <i>Oltre alla macchina, si è comprato la moto.</i>	În afară de mașină / Pe lângă mașină, și-a cumpărat o motocicletă.

▶ Cu expresiile ce descriu modul de a fi sau de a acționa:

a gonfie vele cu toate pânzele sus*a mani vuote* cu mâinile goale*a bocca piena* cu gura plină*ad* occhi aperti* cu ochii deschiși

* Prepoziția primește un „d” eufonic în fața unei vocale.

D eufonic, a se vedea 203 ◀

2. a = direcția

▶ În expresii de loc:

a casa acasă   *a letto* în pat   *a lezione* la curs*a caccia* la vânatoare   *a scuola* la școală   *a messa...* la slujbă*a teatro* la teatru   *a pesca* la pescuit

Și în expresiile următoare:

a caso la întâmplare   *a nuoto* la înot   *a differenza di* față de▶ Cu verbul *giocare* (a se juca):*giocare a carte, a scacchi, a tennis...* a juca cărți, șah, tenis...

3. a + articol

all'uno, alle due, alle tre... la ora unu, la ora două, la ora trei...

4. a = de / din

▶ Cu verbele:

provare a a încerca   *avvicinarsi a* a se apropia de*essere obbligato a* a fi obligat să   *ispirarsi a* a se inspira din*sbrigersi a* a se grăbi să   *fare bene / male a* a face bine / rău să...

► Cu locuțiuni prepoziționale:

<i>vicino a</i>	aproape	<i>di fianco a</i>	lângă
<i>(accanto a)</i>		<i>in fondo a</i>	în capătul / fundul
<i>intorno a*</i>	în jurul	<i>in cima a</i>	în vârful
<i>in mezzo a</i>	în mijlocul	<i>in riva a</i>	pe malul

* A privi în jurul său = *Guardarsi intorno*.

Si guardava intorno senza capire dov'era.

Privea în jurul lui fără să înțeleagă unde se afla.

5. a = prin

În expresii:

al giorno, all'ora, al mese, all'anno, al minuto... pe zi, pe oră, pe lună, pe an, pe minut...

<i>a memoria</i>	<i>a testa</i>	<i>a due a due</i>
pe de rost	pe cap / prin cap	doi câte doi

Exersați!

99. Traduceți:

a. El rămâne în pat ca să viseze cu ochii deschiși. – b. Merge la școală dimineața la 7.30, în compania prietenului său. – c. Hoțul se apropiase de mașină, încercând să deschidă încuietoarea, și, cum nu reușise, se grăbise să se îndepărteze. – d. A fost obligat să-și închidă magazinul înainte, din cauza manifestației. – e. Ai făcut bine să spui adevărul. – f. În mijlocul pieței și în jurul parcului erau statui. – g. O să-și vadă psihanalistul de trei ori pe săptămână. – h. S-a inspirat din natură pentru a picta. – i. Un camion oprit în mijlocul străzii bloca circulația. – j. Facem o reuniune de două ori pe an. – k. Dacă privesc în jurul meu, nu văd decât apa mării. – l. Merg adesea la teatru sâmbătă seara, pentru că duminică nu merg la școală.

-A

(substantive de genul masculin în ~)

Substantivele masculine în -a

165

1. Pluralul substantivelor masculine în -a

Pluralul lor este, ca pentru majoritatea celorlalte cuvinte de genul masculin, în *-i*.

il problema → *i problemi*
 problema   problemele

Formează pluralul după același model:

<i>il carisma</i>	carisma	<i>il panorama</i>	panorama	<i>il programma</i>	programul
<i>il clima</i>	climatul	<i>il papa</i>	papa	<i>il sistema</i>	sistemul
<i>il diploma</i>	diploma	<i>il pigiama</i>	pijama	<i>il telegramma</i>	telegrama
<i>il dramma</i>	drama	<i>il prisma</i>	prisma	<i>il tema</i>	tema
<i>il fantasma</i>	fantoma	<i>il profeta</i>	profetul	<i>il teorema...</i>	teorema...

Verbul „a fi” ESSERE

INDICATIV

Prezent	Imperfect	Perfect compus	Mai mult ca perfect
io sono	io ero	io sono stato	io ero stato
tu sei	tu eri	tu sei stato	tu eri stato
lui è	lui era	lui è stato	lui era stato
noi siamo	noi eravamo	noi siamo stati	noi eravamo stati
voi siete	voi eravate	voi siete stati	voi eravate stati
loro sono	loro erano	loro sono stati	loro erano stati

Perfect simplu	Viitor simplu	Trecut anterior	Viitor anterior
io fui	io sarò	io fui stato	io sarò stato
tu fosti	tu sarai	tu fosti stato	tu sarai stato
lui fu	lui sarà	lui fu stato	lui sarà stato
noi fummo	noi saremo	noi fummo stati	noi saremo stati
voi foste	voi sarete	voi foste stati	voi sarete stati
loro furono	loro saranno	loro furono stati	loro saranno stati

SUBJUNCTIV

Prezent	Imperfect	Trecut (Perfect)	Mai mult ca perfect
che io sia	che io fossi	che io sia stato	che io fossi stato
che tu sia	che tu fossi	che tu sia stato	che tu fossi stato
che lui sia	che lui fosse	che lui sia stato	che lui fosse stato
che noi siamo	che noi fossimo	che noi siamo stati	che noi fossimo stati
che voi siate	che voi foste	che voi siate stati	che voi foste stati
che loro siano	che loro fossero	che loro siano stati	che loro fossero stati

CONDIȚIONAL

Prezent	Perfect
io sarei	io sarei stato
tu saresti	tu saresti stato
lui sarebbe	lui sarebbe stato
noi saremmo	noi saremmo stati
voi sareste	voi sareste stati
loro sarebbero	loro sarebbero stati

IMPERATIV

Prezent
-
sii tu
sia lui
siamo noi
siate voi
siano loro

INFINITIV

Prezent	Trecut
essere	essere stato

PARTICIPIU

Prezent	Trecut
(essente)	stato

GERUNZIU

Prezent	Trecut
essendo	essendo stato